

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Mákostészta-ügy

„Hallod-e Mohácska, az már nem is mákostészta, hanem tészta mák!” Nagypám szolt így rám évés közben, amikor nálunk vendégeskedett. Édesanyám azt mondta: „Nagyobb baj, hogy már a harmadik tányérral eszi, három tányérnyi meg szokott ártani neki.” Kiigazítottam: „Nem szokott, hanem előfordult. Most nem fog megártani.” De rögtön ezután bővíttem is titokban a nadrágszíjamon. Ettem tovább, valósággal lubickoltam az élvezetben, amint magamba villáztam a koromfekete, zsírtól és cukortól csillogó metéltboglyákat. De ugyanakkor mintha súlyos ólomgolyócskák gördültek volna ide-oda a mellemben. Nyugalankodás gyötört, nem leszek-e mégis rosszul? Akkor nem kísérhetem haza nagypát a pónifogaton Pöttöndre, és nem vendégeskedhetek náluk három napig. Tulajdonképpen szerettem volna abbahagyni az evést, de olyan lehetetlennek éreztem, hogy letegyem a villát, mint például azt, hogy felemeljem a házunkat. Nagypám figyelt egy ideig, aztán ezt mondta: „Minél többet eszel belőle, annál nehezebb abbahagyni. A mákban ugyanis ópium van, ahogyan a régiek nevezték, mákony. Kábít, bódít, gyöngíti az akaraterőt. A kisebb élvezetért eljátszod a nagyobbat.”

Egy óra múlva már ágyban feküdtem, édesanyám mellett ült, és mondogatta: „Látod, látod” – s akkor vidám csengettyűszóval kigördült udvarunkról a pónifogat. Vitte helyettem Gyopárt, a bátyámat Pöttöndre. Kimerülten pihentem és pihegtem az ágyon, sötétszürke fellegeként növekedni, gomolyogni, hömpölyögni kezdett bennem a megbánás. Azt hittem ekkor, hogy a pöttöndi útra gondolt nagypa, amikor figyelmeztetett: a kisebb élvezetért eljátszod a nagyobbat.

Körülbelül két hét múlva, amikor ismét kértem harmadik tányérral is a mákostésztaból, édesanyám így szolt: „Gondolj a múltkorira!” Ben-

nem azonban erősebb volt az előző két tányér, a lubickolás az élvezetben, kértem hát a harmadikat is. „Nem fog megártani!” Villáztam magamba a koromfekete, csillogó boglyákat, és az élvezettel ismét éreztem mellemben görgő, nehéz ólomgolyóként a nyugtalankodást. Bővíttem megint az övemet. Szerettem volna abbahagyni az evést, de olyan nehéznek, sőt lehetetlennek tűnt letennem a villát, mintha a kezemhez nőtt volna. Nem lettem ugyan rosszul a három

tányértól, de a megbánás mint sötétszürke fellegeként egész délután gomolygott bennem. Bántott, hogy félnem kell a rosszullettől.

Nyári szünet lévén, egy reggel Kutykuruttyal meg négy-öt másik osztálytársammal félnapos útra indultam a romokhoz. Bizonytalan időjárás volt, lelkekre kötötte hát édesanyám, hogy vigyem magammal a viaszosvászon csuklyás esőgalléromat. De én nélküle szöktem ki hazulról, és szinte lubickoltam a könnyen öltözöttség, a nem-cipelés élvezetében. Azonban ugyanakkor görögni kezdtek bennem a nyugtalankodás ólomgolyói. Azért, hogy csillapítsam mozgólódásukat, megkérdeztem Kutykuruttytól: „Mit gondolsz, nem kellene visszamennem a gallérért, hátha zivatar lesz?” Kutykurutty legyintett: „Á, nem kell mindjárt a legrosszabbra gondolni!”

Nagyon szerettem volna visszamenni, de minden lépéssel, ott-hontól távolodó szökkenéssel nehezebbnek és nehezebbnek, végül is meg sem tehetőnek éreztem, hogy visszamenjek. Nem lett zivatar, még eső sem, de a megbánás sötétszürke fellege, amikor délben hazahoztam, mégiscsak növekedni, gomolyogni, hömpölyögni kezdett bennem. Édesanyám, ugyanis ezzel fogadott: „Mondd, kisfiam, hogy én egész délelőtt nyugtalankodom, az neked semmi?”

Ezen a napon megint mákostészta volt ebédre. Megint három tányérral ettem, lubickoltam az élvezetben. Súlyos ólomgolyóként görgött bennem, gyötört a nyugtalankodás. Szerettem volna abbahagyni az evést, de képtelennek éreztem rá magamat. Egy óra múlva megint ott feküdtem az ágyamon. Édesanyám mellett ült. A többi gondolhatjátok. Egy újabb óra múlva pedig, amikor már kint ültem bágyadtan a cseresznyefa alatt, és a megbánás sötétszürke fellege gomolygott bennem, egyszerre csak éreztem, hogy elkerekül a szemem, és rádöbbsentem az igazságra: Ha megtörténhet, hogy a harmadik tányér olykor-olykor rosszullétet okoz, akkor – ha értelmes lénynek tartom magam – két tányérnál többet sosem szabad ennem!

Néhány nap múlva a játszórétén fennakadt a kis Fújóskának a sárkánya a lombok közt. Örömmel indultam érte, mert láttam, hogy vékony ágra kell kimászni, és élvezni akartam pajtásaim bámulatát: milyen bátor vagyok. Fújóska utánam szolt: „Ne menj, Moha! Letörhet az az ág!” Kutykurutty lehurrogta: „Nem kell mindjárt a legrosszabbra gondolni!” Amikor lepillantottam az ág tövétől a fölfelé pillantó sok kis arcra, valósággal lubickolt a lelke a dicsőség élvezetében. De amikor mászni is kezdtem kifelé azon a vékony ágon, eszembe jutott, hogy óriási rosszaságot cselekszem. Kockára

vetem szüleim sorsát, hiszen ha lábamat vagy éppenséggel nyakamat töröm, keserves csapást mérek rájuk. A dicsőség élvezetében mintha ólomgolyók görgögték volna a szívem körül, s hozzá a nyugtalanság gyötrelme társult. Egy pillanatra az is agyamba villant: Milyen ismerős nekem ez a két részből álló érzés. Mikor is éreztem már hasonlót? Nagyon szerettem volna visszamenni, de minden mozdulattal, amellyel az ág csúcsához közeledtem, egyre kevésbé éreztem képesnek magam a lemondásra a dicsőségről. Miután ledobtam a sárkányt, lemásztam. Kutykurutty a vállamra csapott: „Stramm gyerek vagy!” Ettől nagyon elszégyelltem magam önmagam előtt. Kutykurutty elismerése fontosabb volt nekem, mint édesanyám és édesapám nyugalma.

Nemsokára megtörtént, amit mohó türelmetlenséggel vártam: az, hogy megint mákostészta legyen ebédre, és érvényesíthessem felfedezésemet: ha értelmes lénynek akarom tartani magamat, akkor csak két tányérral szabad ennem. Nagyon nehezemre esett nem emelni tányéromat harmadszor is a tálhoz, nagyon vágyakoztam további koromfekete, zsírtól és cukortól csillogó metéltboglyákra, a máktömeg édes zamatának élvezetére. De nem moccantam. A percek teltek, és egyszer csak különös élményem volt. Először csak homályosan, halványan, szinte csak sejtethetően, aztán egyre erősebben és erősebben éreztem nagyon jóleső elégedettséget magammal szemben, amiért nem eszem harmadik tányérral. Ekkor hirtelen megtermett bennem a bizonyosság: Erre az elégedettségre gondolt nagyapám, amikor azt mondta: a kisebb élvezetért eljátszod a nagyobbat.

Délután, amikor a játszórét felé lépegettem, az utcai kút mellett két csoport kistörpe állt szemben egymással harciasan. Egyesek már szedték is a köveket a zsebükbe, markukba. Látszott, hogy rögtön kitér a kőcsata. Kutykurutty, az egyik csoport vezére odakiáltott nekem. „Szedj követ, és mellém!” Tudtam én jól, hogy nem szabad kővel hajigálni, hiszen arcot is, szemet is érhet, de nagyon szerettem találni is, meg futamítani is. Fél perc múlva már valósággal

lubickoltam a csatázás élvezetében, de ugyanakkor mintha súlyos ólomgolyók gördültek volna ide-oda a mellemben, már futkosott is bennem a nyugtalankodás: „Jaj, nehogy arcon vagy szemem találjunk valakit!” – és villant bennem megint a pillanatnyi töprengés: Honnan ilyen ismerős nekem az élvezetnek és a nyugtalankodásnak ez az egybefonódott érzése? Vágyódtam rá, hogy abba hagyjuk a dobálást, de egyre nehezebbnek, sőt meg sem tehetőnek éreztem, hogy a csata tombolásában kiálljak ezzel az indítvánnyal. Azért, hogy valamelyest mégis nyugtassam magam, ezt kiáltottam mindnyájuknak: „Ki ne üssük valakinek a szemét!” Kutykurutty hangja dühösen csattant: „Nem kell mindjárt a legrosszabbra gondolni!”

Ettől a kiáltástól megerősödött bennem a tudat, megtörténhet, hogy szemem találunk valakit. Ha tehát értelmes lényeknek akarunk számítani... Tovább nem is gondoltam. Csak felszikkasztak bennem

gondolatkapcsolatok: mákostészta. Erre emlékeztet az élvezet és a nyugtalankodás keveréke? A kődobálás is mákostészta-ügy? Magam is szinte csak szemmel vettem észre, hogy mozdulatlanul állok, mint valami szobor. Karom a magasban, kezemben a dobásra szánt kő. Már kiáltottam is: „Abba hagyni! Követelem!”

Örültek, hogy abba hagyhatják, és mégsem látszanak gyávának, hiszen én parancsoltam rájuk. A magyarázatomat persze lemosolyogták, hogyha száz eset közül egyszer történik is baj, aki tud gondolkodni, sosem dobál, de nekem elég boldogság volt egyelőre az is, hogy sikerült megtennem, amit meg nem tehetőnek éreztem.

Ünnep lett bennem ez a délután, aranybetűs. Úgy változott meg ettől a pillanattól kezdve az életem, mintha arról a harmadszorra üresen hagyott tányérról erőboglyákat viláztam volna magamba. Ha lehetségesnek látszott, hogy letörök az ág, nem másztam rá. Sorra fedeztem fel életem egyéb területeit is a „mákostészta-ügyeket”. Lehetséges, hogy megbetegszem a baktériumoktól, tehát mindig keztem mostam ebéd előtt. Mindig megmostam a gyümölcsöt. Lefekvés idején nem ültem könyv mellé azzal a szándékkal, hogy előbb még elolvassak egyetlen mesét, mert tudtam, lehetséges, hogy hosszas olvasgatás, kései lefekvés lesz belőle. Ámuldoztam: Hát tele van az élet „mákostészta-ügyekkel”?

Történt egy napon, hogy kő találta el Fújóska szeme alját. Édesapám megkérdezte tőlem: „Te is részt vettél abban a kődobálásban?” Hiúságom sajnos dicsekvésre csábított: „Én semmi olyasmit nem teszek, amiből baj lehet. Megtanított rá a mákostészta.” Elmondtam, hogyan jutottam el a mákostészta-tól mindenféle kockázat kerüléséig. Édesanyám kijelentette: „Ha ilyen derék tézta a mákos, holnap megint azt csinálod!”

Másnap, éppen akkor, amikor a második tányérral ettem, bejött hozzánk Fújóska édesanyja. „Jaj, hogy milyen rosszak ezek a fiúk! Ma megint hajigálták egymást kővel. Ha Moha közéjük nem szalad, megint baj lehetett volna belőle.” Édesanyám rémülten rám nézett: „Közéjük szaladtál? Hiszen azt mondtad, kerülöd a kockázatot! Kiüthették volna a szemedet!” Csak akkor eszméltem rá magam is, hogy megszegtem elhatározásomat. Elgondolkozva feleltem: „Azért szaladtam közéjük, hogy kiszedjem a zsebükből a köveket. Mert hiába kiabáltam, nem hagyták abba. Úgy látszik, van rá eset, amikor kénytelen kockáztatni az ember.” Annyira elgondolkoztam rajta, így van-e, hogy szórakozottan a tálhoz emeltem kiürült tányéromat. Kértem harmadszor is. Édesanyám elmosolyodott: „Ez is ilyen rendkívüli eset, amikor kénytelen kockáztatni az ember?”

Észbe kaptam: „Jaj, dehogyis, ez nem!” — és visszatettem magam elé a tányért.